

Nr 449.

Av herr **Mattsson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för ökad utbildning av tandläkare m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 381 har föreslagits bland annat, att riksdagen i princip skall besluta om uppförande av ett nytt tandläkarinstitut med en årlig examinationskapacitet av omkring 80 tandläkare, avsett att tagas i bruk fr. o. m. den 1 januari 1948. Detta Kungl. Maj:ts förslag är i överensstämmelse med vad tandläkarutbildningssakkunniga i en den 6 november 1945 till Konungen ingiven skrivelse hemställt. I propositionen antydes emellertid att bland andra medicinalstyrelsen i ett den 19 innevarande november avgivet remissyttrande hävdat, att två mindre institut vore att föredraga. Av detta yttrande framgår, att medicinalstyrelsen mycket starkt förordar, att två mindre institut äro att föredraga. Medicinalstyrelsen anför därom bland annat.

Det kan befaras, att ett nytt institut av den storleksordning de sakkunniga föreslå omedelbart vid starten skulle råka i svårigheter bland annat i fråga om erhållande av ett tillräckligt antal kvalificerade lärare och erforderligt klientel för undervisningens behov. Erfarenheterna från tandläkarinstitutet i Stockholm visa klart, att brist på lärare och klientel i hög grad kunde påverka utbildningskapaciteten och givetvis också utbildningens kvalitet. Ett nytt institut bör därför icke erhålla större omfattning än att man kan räkna med ett lyckligt genomförande av projektet. Tandläkarutbildningen i riket skulle bliva betydligt bättre tillgodosedd på lång sikt, om frågan erhöles sin lösning genom inrättande av två nya tandläkarinstitut.

Medicinalstyrelsen anför vidare, att den är väl medveten om att två mindre institut ur kostnadssynpunkt skulle bliva ofördelaktigare än ett större, men anser dock, att de därmed förknippade fördelarna äro så betydande, att kostnadsökningen ej bör bli av avgörande betydelse vid bedömning av denna viktiga fråga. Styrelsen säger sig icke för närvarande beredd att framlägga kostnadsberäkningar utvisande skillnaden mellan statens utgifter för ett större institut och dess utgifter för två mindre. Storleken av de eventuella bidrag, som respektive städer skulle komma att anslå för ändamålet, spelar därvid en icke oväsentlig roll. Vinsterna i fråga om tandläkarutbildningens kvalitet — varav följer en i motsvarande

mån högre standard för tandvården i landet — böra enligt styrelsens bestämnda uppfattning, vilken dock svårligen kan ledas i siffermässigt bevis, spela den avgörande rollen när man utan tvekan kan uttala, att ett beslut om två mindre institut på längre sikt bleve ekonomiskt mera fördelaktigt än ett beslut om ett större.

Beträffande den av de sakkunniga verkställda beräkningen av kostnaderna för det föreslagna malmöinstitutet anför medicinalstyrelsen, vars representant säges icke ha beretts tillfälle att deltaga i utredningen om de viktiga pedagogiska frågorna, att kostnaderna förefalla höga, vilket torde bero på att standarden satts betydligt högre än vid det nuvarande institutet. Styrelsen ifrågasätter, om icke kostnaden för uppförandet av själva byggnaden kunde minskas med åtminstone 1 miljon kronor.

De fördelar, vilka, som ovan antytts, skulle vinnas vid inrättande av två nya institut, utgöras förutom av bättre standard på utbildningen av ökade möjligheter att rekrytera latent lärarkrafter bland de praktiserande tandläkarna i olika delar av landet. Dessutom blir det möjligt att i anslutning till de nya tandläkarinstituten anordna lämpliga och lättillgängliga skolor för tandsköterskor och tandtekniker, på vilka det även råder brist. Med hänsyn till det framtida behovet av tandläkare ger linjen med två nya institut vidare bättre möjligheter för ett smidigare tillgodoseende av en eventuellt erforderlig ytterligare ökning av antalet utexaminerade tandläkare. Medicinalstyrelsen anför slutligen i sin här ovan refererade skrivelse, att därest 1945 års riksdag komme att i princip uttala sig för två mindre institut, torde definitiva kostnadsberäkningar och ritningar kunna föreläggas 1946 års riksdag i så god tid, att åtminstone ett nytt institut för högst 60 elever i varje årskurs efter riksdagens beslut borde kunna stå färdigt att tagas i bruk från och med vårterminen 1948.

Vad sålunda den på detta område mest sakkunniga myndigheten anför till förmån för två mindre tandläkarinstitut i stället för ett större finna vi värt allt beaktande. Att frågan om tandläkarutbildningen bör lösas på lång sikt torde vara självklart. Vad de sakkunniga, liksom även departementschefen, anför om behovet av tandläkare, nämligen 180 nya om året, synes vara riktigt om man endast räknar med det nuvarande behovet. Med hänsyn till erfarenheterna inom t. ex. folktandvården, där det beräknade antalet barn och vuxna, som kunna behandlas av en tandläkare under ett år, visat sig vara för högt, torde man kunna säga, att examenskapaciteten inom en nära liggande framtid måste ganska väsentligt utökas. Medicinalstyrelsen antyder också i den förut berörda skrivelser, att det i en ej alltför långt avlägsen framtid torde bli aktuellt med ett fjärde tandläkarinstitut. Under alla förhållanden synes det vara avgjort att föredraga att tandläkarutbildningen — så långt frågan om lärare och klientel det medgiver — icke koncentreras till blott en eller två orter.

Från flera håll har framhållits angelägenheten av att våra tandläkarinstitut bleve ej blott utbildningsanstalter utan även centraler för vetenskaplig forskning. Det skulle säkerligen ur såväl forskningens som folkhälsans synpunkt vara till stor fördel om instituten bleve flera och förlagda till olika orter. Våra vanligaste tandsjukdomar ha nämligen visat sig i hög grad sammanhånga med den livsförsel, som är utmärkande för olika landsdelar. Alla sakkunniga och experter på detta område synas vara eniga om att undervisningen blir mindre god om elevantalet blir för stort. Det är väl närmast ur den synpunkten som antalet studerande vid institutet i Stockholm så snart som möjligt bör nedbringas. Enligt uppgift var patienttillgången alltför knapp redan på den tid, då det nuvarande tandläkarinstitutet årligen intog 90 nya studerande. Det torde därför kunna antagas, att motsvarande svårigheter kunna göra sig gällande vid ett institut av i propositionen föreslagen storlek var det än komme att förläggas. Vid mindre institut blir undervisningen givetvis mera personlig och individuell, och tillräcklig tillgång på för undervisningen lämpliga fall kan med större säkerhet påräknas. Det vill synas som man i utlandet (t. ex. Schweiz) med fördel praktiserat systemet med flera mindre institut i stället för ett eller två större. I detta land finnas nämligen 4 institut vid vilka intagas tillsammans omkring 100 studenter per år.

För en spridning av tandläkarinstitutet i vårt land talar även den omständigheten, att merkostnaden för de studerande därigenom skulle nedbringas. Med tre eller fyra institut får självfallet ett större antal studerande möjlighet att bo i sina hem.

Inrättandet av flera institut skulle även medföra, att specialistbehandlingen av vissa svårbedömda och svårbehandlade fall decentraliserades, vilket givetvis för allmänheten skulle medföra avsevärda fördelar.

Det råder för närvarande stor brist på kunniga tandsköterskor och tandtekniker. Deras utbildning kan med fördel anknytas till tandläkarinstitutet. För utbildning av ifrågavarande yrkesgrupper måste en decentralisation bliva av alldeles särskild betydelse.

Ehuru det icke framgår av tandläkarutbildningssakkunnigas till Konungen ingivna skrivelse lär dock en viss tvekan ha rått bland de sakkunniga, huruvida ett eller två nya institut bör inrättas. Av medicinalstyrelsens remissyttrande över de sakkunnigas förslag framgår det nämligen, att de sakkunniga vid ett sammanträde i september i år fattat principbeslut om att två nya tandläkarinstitut borde föreslås.

Under hand ha vi erfarit, att bland andra Svenska Tandläkare-Sällskapet och Sveriges Tandläkare-Förbund avråda från ett så stort institut som de sakkunniga föreslå. Även dessa mycket sakkunniga sammanslutningar förorda således två mindre institut i stället för ett större.

